

Handläggare
Lena Embertsén
Telefon: 08-508 28 864

Till
Miljö-och hälsoskyddsnämnden
2014-02-04 p.16

Varor i det lägre prissegmentet - tillsyn över detaljhandeln

Förvaltningens förslag till beslut

1. Att godkänna rapporten,
2. att överlämna rapporten för kännedom till besökta återförsäljare

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Bakgrund

Miljöförvaltningarna i Göteborg, Malmö och Stockholm bedriver sedan 2010 ett samarbete inom kemikalieområdet. Flera projekt som handlar om varutillsyn i detaljhandeln har genomförts. Fokus har framförallt varit på varugrupper som barn och ungdomar kommer i kontakt med. I projekten har vi också haft en kontinuerlig kontakt med Kemikalieinspektionen.

I denna rapport redovisas ett projekt där förvaltningarna har kontrollerat mindre lågprisbutiker som bland annat säljer leksaker. I ett tidigare projekt besöktes i huvudsak ”vanliga” leksaksbutiker och inte så många lågprisbutiker. Syftet med detta projekt har framförallt varit att informera om vilka regler som gäller och om vikten av att ställa krav på leverantörerna. Förvaltningarna har också låtit analysera ett antal varor. I Stockholm har tio butiker besökts.

Plastleksaker kan innehålla ämnen med farliga egenskaper. Exempelvis kan de innehålla ftalater, en sorts mjukgörare som kan ha fortplantningsstörande och hormonstörande effekter. Plast kan ibland innehålla upp till 50 % mjukgörare. Exponering sker dels genom direktkontakt men också indirekt via exempelvis föda eller inandning av dammpartiklar som innehåller ftalater. Barn och ungdomar är mer känsliga än vuxna för påverkan av kemikalier. Små barn exponeras också direkt för farliga ämnen genom att de suger och tuggar på saker.

Regler om kemikalier i varor finns främst i den europeiska kemikalie-lagstiftningen Reach (förordning (EG) nr 1907/2006). I bilaga XVII finns bestämmelser som begränsar användningen av vissa mjukgörare i leksaker. I Reach finns också den så kallade kandidatförteckningen över särskilt farliga ämnen. Med den följer ett informationskrav som innebär att den som säljer en vara är skyldig att informera sina kunder om varan innehåller ett ämne på kandidatförteckningen. RoHS-direktivet innehåller begränsningar av tungmetaller och flamskyddsmedel i elektrisk och elektronisk utrustning

Resultat

Två av de 21 besökta butikerna hade kunskap om Reach, tre kände till informationsplikten i artikel 33 och fyra uppgav att de kände till bestämmelserna i RoHS-direktivet.

Det är ovanligt att dessa butiker får frågor om kemikalieinnehållet i varor från kunder. 17 butiker uppgav ändå att de visste vad de skulle göra om de skulle få frågor om en varas kemikalieinnehåll. Trots att de inte känner till lagstiftningen har de ofta någon rutin för hur de ska agera, oavsett vad frågan handlar om.

Drygt hälften av butikerna kunde lämna dokumentation som redovisade varornas innehåll, men bara 19 % av butikerna har gjort en egen tolkning av dokumentationen i ett fall gjordes dessutom en felaktig tolkning.

Av de 20 varor som analyserades innehöll 5 begränsade ftalater över 0,1 %. En av dessa varor var dock inte en leksak. I Stockholm analyserades totalt nio varor. En plastleksak innehöll för höga halter (5,6 %) av en begränsad ftalat (DEHP). Denna vara innehöll dessutom ftalaten DIBP (25 %) som är upptagen på

kandidatförteckningen men inte förbjuden i leksaker. En vaxduk innehöll också höga halter (18 %) DEHP.

Leksaker med förhöjda halter av begränsade ämnen får inte säljas och företagen har återbesöks och varorna har plockats bort för försäljning. De leverantörer som sålt en vara som innehåller kandidatlisteämnen och inte informerat butikerna om detta har brutit mot lagstiftningen. Kemikalieinspektionen, som kan agera mot leverantörer, har uppmanat dessa att lämna redovisningar och kommer de kommer också att göra åtalansmälningar.

Förvaltningens synpunkter

Som förväntat hade många av dessa butiker bristande kunskap om gällande lagstiftning och om sina skyldigheter enligt denna. De litar i mycket stor utsträckning på sina leverantörer. Det är dock viktigt att butikerna har tillräcklig kunskap för att kunna ställa rätt frågor till leverantörerna. För att öka kunskapen hos butikerna behövs enkel och tydlig information om vilka krav butikerna kan ställa på sina leverantörer och om vilka skyldigheter butikerna har att informera sina kunder om varornas innehåll. Att butikerna inte vet hur de ska få information eller att de har svårt att tolka den dokumentation de får innebär att de har svårt att uppfylla informationsplikten. Ett informationsmaterial som är bättre anpassat för denna typ av butiker behövs. Från Kemikalieinspektionen kommer i dagarna ett nytt faktablad, anpassat för butiker. Inom storstadssamarbetet också finns material, som kan utvecklas för att passa mindre butiker.

Även om antalet varor som analyserats var begränsat kan man, vid en jämförelse med tidigare leksaksprojekt, konstatera att fler varor innehöll för höga halter mjukgörare. Att billigare leksaker oftare innehåller förbjudna ämnen är också något som också Kemikalieinspektionens kunnat konstatera.

Att storstäderna kan samverka inom detta nya tillsynsområde är av stort värde. Det bidrar till en samordning av resurser, ger möjlighet att diskutera gemensamma bedömningar. Tillsynsarbetet får också större genomslag leder till en mer enhetlig tillsyn.

BILAGOR

Bilaga 1. Rapport – Varor i det lägre prissegmentet

Bilaga 2. Resultattabell